

PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

PFU-SAK NR. 168/17

KLAGER:	Hedda Mørch m.fl.
PUBLIKASJON:	Saltenposten (papir og nett)
PUBLISERINGSDATO:	2017: 24.01, 28.01, 31.01, 11.02, 23.02, 15.06, 17.06, 08.07
STOFFOMRÅDE:	Forvaltning/arbeidsmiljø/økonomi
SJANGER:	Nyhetsartikler, kommentarartikler, leserinnlegg
SØKERSTIKKORD:	Kildebruk og kontroll av opplysninger, samtidig imøtegåelse, tittelbruk, skillett fakta og kommentar, saklighet og omtanke
REGISTRERT:	23.07.2017
BEHANDLET I PFU:	23.01.2018
BEHANDLINGSTID:	196 dager
KLAGEGRUPPE:	Private personer (lege/helsepersonell)
PFU-KONKLUSJON:	
HENVISNING VVPL.:	
OMTALE/ANONYM.:	
MERKNADER:	Samtykker vedlagt

SAMMENDRAG:

Saltenposten publiserte flere artikler **vinteren og våren 2017** som handlet om forholdene ved legekantoret/helsetjenesten i Sørfold kommune i Nordland. Den første artikkelen ble publisert **tirsdag 24. januar 2017** og hadde følgende forside-tittel: «Flytter varsler fra legekantor». Henvisingsteksten var:

«Urolighetene ved Sørfold legekantor fortsetter. Nå har en varsler blitt flyttet over i en annen stilling. Kommunelege Jarand Gjestland har sagt opp sin stilling og begrunner dette med manglende tillit fra to ansatte.»

Inne i avisen var tittelen: «**Varslere ble avvist av rådmannen**». Det fremkom av artikkelen at det var i mars 2016, to ansatte ved legekantoret hadde hatt en fortrolig samtale med rådmann Ørjan Higræff om forholdene ved legekantoret. De hadde fortalt om en fryktkultur, at det var vanskelig å ta opp ting med kommunelegen, og om rot og manglende dokumentasjon ved betaling. De hadde sagt seg villige til å stille opp og vitne om det ble gransking. Ifølge en av varslerne, som var intervjuet i artikkelen, trodde de at dette skulle bli fulgt opp. I stedet ble de kalt inn, en etter en, til kommunelegen og måtte «**stå skolerett**».

«Det vi varslet om ble rettet mot oss i stedet for at det ble gransket, forteller varsleren.»

Varsleren opplevde videre å bli omplassert, og flyttet fra legekantoret til omsorgstjenesten.

«- Dette er straffen jeg får for at jeg har vært varsler. Jeg kommer ikke til å godta denne flyttingen, sier hun til Saltenposten.»

Rådmannen og kommunelegen var intervjuet og uttalte seg i to underartikler. Rådmannen ville ikke kommentere denne saken, ut over å si at han oppfattet saken på en annen måte, og ikke som en varslersak. Kommunelegen, som hadde sagt opp sin stilling i november 2016 og skulle forlate legekantoret 15. mai, sa:

«- Jeg flykter ikke fra legekantoret, men velger å forlate på grunn av manglende tillit fra to ansatte ved kantoret, sier kommunelege Jarand Gjestland.»

På spørsmål fra journalisten om det var en fryktkultur ved legekantoret, svarte han slik:

«- Det er helt ukjent for meg, vi har hatt arbeidsmiljøundersøkelse ved legekantoret to ganger hvor vi har kommet godt ut. Det er totalt åtte ansatte ved kantoret. De to ansatte som gikk til rådmannen har etter min oppfatning ikke fulgt prosedyren.

**- Men det var to ansatte som gikk til rådmannen og klaget på forholdene?
- Jeg vet om det, jeg ble informert av rådmannen om dette. Han bad meg om å snakke med de to. Da de gikk til rådmannen var det ikke i samsvar med våre prosedyrer i kommune. Kommunelegen sier til Saltenposten at det har ikke vært så komplisert ved legekantoret i Sørfold siden Devold-rapporten ble lagt frem i 2015. Han legger til at det siste halve året har vært vanskelig ved kantoret.»**

Lørdag 28. januar 2017 ble det publisert en ny artikkel med forsidesittel: **«Krever 2,7 mill fra kommunen»** og tittel inne i avisen: **«Lege mener seg snytt for millionbeløp»**. Artikkelen handlet om en svensk lege som hadde arbeidet ved legekantoret i Sørfold fra 1992 til han sa opp i juni 2016. Legen sendte da et krav til kommunen fordi han mente han hadde gått glipp av mange millioner. Det ble i artikkelen opplyst at kommunen - tre måneder senere - hadde sendt et kort svar tilbake til legen, der de avviste alle kravene. Rådmannen hadde også bedt kommunelegen og helsesjef Jarand Gjestland om å svare på deler av kravet. I en underartikkel med tittelen **«Fastlegen tjente godt på andre leger»** stod det:

«Kommunelege Jarand Gjestland fikk basistilskuddene for begge legestillingene i Sørfold og tjente derfor godt»

[...] «- Når jeg fikk basistilskuddet både for meg og listen til den svenske legen, har det sammenheng med at han var så lite til stede. Det sier kommunelege Jarand Gjestland i Sørfold kommune.»

Under mellomtittelen **«Tjente godt»** stod det:

«I og med at kommunelege Jarand Gjestland fikk begge basistilskuddene til sitt private selskap Mediverste AS, gikk det opp mot en million kroner i året inn på kontoen til hans eget selskap.

- Det er to lister i Sørfold, men i realiteten hadde vi ikke noen liste og vi tok unna pasientene. Når jeg fikk betalt for begge basislistene til mitt selskap, har det rett og slett med at jeg var langt mer til stede. Den svenske legen var bare åtte til ti dager i måneden på jobb. De resterende dager måtte jeg dekke opp, derfor fikk jeg begge

basistilskuddene, forklarer Jarand Gjestland. [...]

- Det er ikke min avtale, det er kommunens personsjef som laget denne avtalen, en avtale som ble laget for ti år siden da fastlegeordningen ble innført. Jeg har flere ganger tilbudt den svenske legen å regulere denne avtalen, men uten noe respons. Derfor er det underlig han kommer med et krav etter at han har sluttet, sier Jarand Gjestland.

[...] Gjestland bekrefter til Saltenposten at dette har vært god butikk for han med å få begge basislistene til seg, men samtidig gjør han klart at han har selv dekt utgifter for dem begge. [...]

Kommunelegen forstår ikke oppmerksomhetens på hans inntekt «- Jeg har forklart dette en rekke ganger, og hadde to bokettersyn på mitt selskap de siste årene uten at de har funnet noe feil. Avtalen med kommunen ble revidert så send som i fjor, derfor syns jeg dette er underlig, sier kommunelege Jarand Gjestland.»

Det fremgikk av artikkelen at Sørfold formannskap har hatt en gjennomgang av legeavtalen, og at Gjestland hadde bedt om at økonomisjefen i kommunen ikke håndterte legeavtalen lengre, fordi han mente manglende oversikt hadde ført til flere påstander fra økonomisjefen om mislighold. Det ble bestemt at samarbeidsutvalget skulle håndtere legeavtalen videre.

Tirsdag 31. januar 2017 ble det publisert en kommentarartikkel med tittelen «**For mange hatter**». Artikkelen var skrevet av politisk redaktør i Saltenposten, Arild Bjørnbakk, som også var den journalisten som dekket denne saken.

Kommentaren startet med å omtale Devold-rapporten som kom i mai 2015, en rapport som fastslo at helsetjenesten var for dyr, og som stilte en rekke kritiske spørsmål til helsetjenesten og dens organisering i kommunen. Videre ble det vist til kommunens behandling av Devold-rapporten vår og høst 2015, og at rådmannen da kom med en beklagelse til legen, fordi rapporten ikke skulle vært fremlagt. Videre stod det:

«Det underlige den gang var at da kommunestyret behandlet denne saken - som i stor grad omhandlet kommunelege Jarand Gjestland - var han en av de som fikk ordet i kommunestyret. Nærmere inhabilitet kan vi vel ikke komme, og i hvilken rolle var det han fikk ordet?

I ettertid føler jeg meg litt lurt i denne saken, og jeg burde nok gått litt tøffere inn i både innholdet i Devold-rapporten og innholdet i forvaltningsrevisjonene som ble fremlagt i november 2015 [...]

I konklusjonen til revisjonen ble det pekt på at kommunen har en ordning hvor kommunelege I også har vært helsesjef samtidig som han er fastlege og driver legetjenesten som firma.

Revisjonen konkluderte videre med at det at så mange roller er samlet på en person, gjør etter revisjonens oppfatning at det oppstår en maktulikevekt og at kommunen får en svært svak forhandlingsposisjon i møte med fastlegene/legetjenesten.

Vi er et lite land, og derfor ble det ofte slik at vi har flere roller. Særlig gjelder dette i små kommuner, men i enkelte tilfeller blir det altfor mange hatter på hodet. Etter at disse rapportene ble behandlet av politikerne, har kommunelege Jarand Gjestland følgende roller: Helsesjef, fastlege, tilsynslege, ansatt i selskapet Mediverse, dalig leder i Mediverse og styreleder i Mediverse.

Mye av problematikken rundt legekantoret og strukturene der har vært knyttet til hemmelighold av avtaler og sammensausingen av private og offentlig interesser.

Jarand Gjestland har vært dyktig i å henvende seg både til presse og til politikerne i kommunen, samt å kontrollere informasjon ut til publikum.

Jarand Gjestland er ansatt i kommunen som helsesjef. Fastlegetjenester kjøper kommunen hos firmaet Mediverse AS.

Avtalen mellom kommunen og Mediverse AS har vært preget av et strengt hemmelighold. Når øvrige ansatte i kommunen har prøvd å få innsyn i eller informasjon om avtalen, har dette blitt avvist. Jarand Gjestland har satt seg mot en slik offentliggjøring med henvisning til eget personvern.

Men avtalen vi snakker om er ikke en ansettelsesavtale. Regelverket om personvern er derfor ikke relevant. Det foreligger en avtale mellom Sørfold kommune og Mediverse AS. En avtale mellom en kommune og et privat AS om leveranse av tjenester. Dette er en helt ordinær, kommersiell avtale. Slike avtaler er offentlige, med mindre det framkommer forretningshemmeligheter som kan forrykke et konkurranseforhold. Jeg kan vanskelig se hvilke forretningshemmeligheter dette eventuelt skulle være. Eventuelle forhold som berører personvern må da være mellom Mediverse AS som arbeidsgiver og Jarand Gjestland som ansatt, og er ikke en sak for kommunen.

Jarand Gjestland henviser til at han har hatt bokettersyn, hvor alt var i orden. Jeg formoder sterkt at dette har vært bokettersyn i Mediverse AS. Jeg betviler ikke et øyeblikk at regnskapet til Mediverse AS er i orden, men det er ikke det saken dreier seg om.

En annen sak som man bør stille spørsmål om er hvordan legekantoret er forankret i kommuneorganisasjonen. Når er han det ene og når er han det andre? Så vidt jeg kan se, er det bare stillingen som helsesjef at han er kommunalt ansatt. De andre forholdene Gjestland har til Sørfold kommune ser ut til å være i privat regi.»

Samme dag, **tirsdag 31. januar 2017**, ble det også publisert en nyhetsartikkel med tittelen: «Legekantoret ble tilsynssak» og ingressen:

«De vanskelige forholdene ved legekantoret i Sørfold havnet i august på fylkesmannen og fylkeslegens kontor.»

Det fremgikk av artikkelen at det i august 2016 ble sendt en bekymringsmelding til Fylkesmannen, fra ansatte ved legekantoret.

«Bekymringsmeldingen omhandler blant annet at fastlege Jonatan Hausel og vikarlege Jesper Wamberg sa opp sine stillinger og forlot kommunen. Dermed ble også legekantoret svært så svekket. På samme måte som i varslersaken til rådmannen, blir det også pekt på fryktkultur ved legekantoret. I bekymringsmeldingen ble det også tatt opp om det var faglige uregelmessigheter og forhold rundt hans lederstil. Da denne konflikten kom opp, ble lederansvaret som Jarand Gjestland hadde vurdert, og dette ble senere flyttet over til andre personer i administrasjonen. Dette bekreftet også Gjestland til Saltenposten.»

Det ble opplyst at Fylkeslegen hadde avsluttet tilsynssaken tidlig i januar 2017, og Fylkeslegen fant ingen lovbrudd på helseloven.

«- Vi fikk oversendt dokumentene for ti pasienter, men gikk bare videre på to av disse. 10. januar avsluttet vi vår saksbehandling med konklusjon at det ikke var noen lovbrudd på helseloven, [...]»

På nett var tittelen «Fylkesmannen gransket legekantor» og ingressen:

«Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har konkludert med at forholdene ved Sørfold legekantor ikke har hatt betydning for den behandlingen av pasientene.»

Lørdag 11. februar 2017 ble det publisert en ny artikkel med forsidetittel: «750.000 i forskjell for samme jobb» og følgende tittel inne i avisen «Svensk lege får hjelp av legeföreningen». Tittelen på nett var: «750.000 kroner i forskjell for samme jobb». Det fremgikk av artikkelen at Den Norske Legeförening hadde reagert på "den store" differansen mellom to legers økonomiske vilkår, og ønsket en forklaring fra kommunen.

«Det er saken mot Sørfold kommune, men også mot kommunelege Jarand Gjestland som er medlem av föreningen. I flere tilfeller har faktisk Jaran Gjestland forhandlet med Sørfold kommune på vegne av sin egen legeförening, som nå støtter den svenske legen.»

Legeföreningen mener det er brudd på avtaleforutsetninger:

«Etter legeföreningens oppfatning burde kommunen forstått at den svenske legen ikke ville inngått avtalene, dersom han hadde vært klar over de store overføringer som har gått til kommuneoverlege Jarand Gjestland. – Det kan synes som at Sørfold kommune har opptrådt illojalt overfor den svenske legen og at avtalene har vært kvalifisert urimelig avtaleloven, står det i brevet.»

Legeföreningen reagerte også på svaret fra kommunen:

«Legeföreningen reagerer på at Jarand Gjestland som er en part i saken blir bruk av Sørfold kommune til å svare den svenske legen. Dette mener de er et brudd på saklighets- og likebehandlingskravet samt at det reiser habilitetsspørsmål. Et erstatningskrav vil også kunne fremmes på dette grunnlaget.»

Ordføreren svarte i artikkelen, og «peker på at avtaler er avtaler, det er hva kommunen har å holde seg til, ut over dette vil han ikke kommentere denne saken som er under behandling».

Legeföreningen viste også til at det var kommunen selv, kommunens økonomisjef, som selv hadde gjort beregningene som viste at den svenske legen hadde mistet en inntekt på 2.2 millioner kroner fra 2009 til 2016.

I en underartikkel med tittelen «-Tålte ikke sannheten i Sørfold» ble Rune Devold intervjuet, mannen bak den tidligere omtalte Devold-rapporten. Ingressen var:

«- Sannheten ble for brysom for Sørfold kommunestyre, dermed la de bare min rapport til sides.»

Det var våren 2015 at denne rapporten ble lagt frem for kommunen.

«I denne rapporten blir det dokumentert at legetjenesten koster Sørfold kommune fra 2,7 til 3,2 millioner kroner ut over normalt kostnadsnivå. I samme rapport ble det slått fast at aksjeselskapet Mediverse, som lege Jarand Gjestland eier, gikk med et overskudd på 2,5 millioner kroner i 2013 som de hentet ut av kommunen. Et selskap som den gang allerede hadde en egenkapital på 11,5 millioner kroner.»

Høsten 2015 beklaget rådmannen rapporten overfor kommunestyret og ovenfor legen:

«- Det mest forunderlig var at rådmann Ørjan Higravf stilte seg opp i kommunestyret og fremførte en beklagelse for rapporten. Det er bra drøyt og sannheten ble for brysom i rapporten, dermed kommer man med en beklagelse, sier Devold.»

«Han står fortsatt for det han skrev og avleverte i maidagene 2015. - Jeg tror rapporten er like gyldig i dag som den var den gang, det er underlig når sannheten blir så brysom, sier Devold.»

Under mellomtittelen «Frykten» stod det:

«Devold sier at han merket fryktkulturen som både varsleren og andre har snakket om. - Denne fryktkulturen merket jeg langt oppe i lederskapet i kommunen. Derfor er det ikke noen overraskelse når varsleren snakker om denne fryktkulturen. Devold er også svært kritisk til Salten Kommunerevisjon sin forvaltningsrevisjon av legetjenesten i Sørfold kommune. Devold mener de ikke fikk mye ut av den revisjonen. Han mener det er oppsiktsvekkende med alle de problemer som var og dobbeltroller som eksisterte innen kommunens legetjenester.»

Torsdag 23. februar 2017 ble det publisert et leserinnlegg fra Jesper Wamberg, allmennlege og tidligere fast vikar ved Sørfold legekantor. Tittelen på innlegget var «Varselsaken i Sørfold». Wamberg hadde som dansk vikarlege vært knyttet til Sørfold Legekantor i perioden 2005 og frem til han sa opp jobben i mars 2016. Wamberg mente Sørfold legekantor hadde fungert suverent, både med tanke på kvalitet og stabilitet. At bemanningen hadde vært så stabil, mente legen i seg selv var svar godt nok til påstandene om fryktkultur og hersketeknikker fra kommunelege J. Gjestland. I innlegget opplyste legen at han sluttet av to årsaker: økonomi og trivsel. Hva gjaldt trivsel, skrev han:

«Siden ansettelsen av en person på legekantoret i 2012, som tilfeldigvis er en av «varslerne», oppsto det sakte med sikkert flere og flere konflikter. Denne ene «varsleren» ble sentrum av konflikter av forskjellig art. Det kunne være i forhold til pasientkontakt, interkollegiale forhold, utilfredshet over kvaliteten på det arbeidet som legene leverte, herunder spesielt turnusleger og enkelte øvrige løse vikarer. Dertil kom en rekke personlige forhold fra «varsleren» som liketil influerte sterkt på legekantorets daglige drift.

Fokus ble langsomt skiftet fra å ha pasientene i fokus, samt kollegial trivsel, til å navigere i hvilke konflikter som nå var underveis eller aktuelle. Dette ønsket jeg ikke å delta i. Jeg tok beslutningen uten å orientere kollegaer eller kommunen for øvrig om bakgrunnen, annet enn at det var for mye arbeid. Noe det vitterlig var.»

Han «vil kraftig avvise at det har vært frytkultur og hersketeknikker på legekantoret utøvet av J. Gjestland». Slik denne legen ser det, må det være en utbredt oppfatning av frykt ved et legekantor, om det skal kalles en frytkultur, noe det ifølge skribenten ikke er. «At de to alene har opplevd det slik, sier kanskje mer om dem enn om ledelsen.» Skribenten mener i stedet at frykten var knyttet til hvilken konflikt som var under oppseiling fra den ene av varsleren.

Tirsdag 15. juni 2017, ble det det publisert en oppfølgingsartikkel fordi det hadde kommet en konklusjon i arbeidsmiljøundersøkelsen som hadde blitt igangsatt i februar. Tittelen på artikkelen var «- Ingen frytkultur i Sørfold» og ingressen:

«To psykologer skylder på varslerne i Sørfold om problemene i helsesektoren, og hevder at det ikke finnes noen frytkultur.»

«Det er en av flere konklusjoner som Audun Bredrup Petersen og Birgit Sørnes i Stamina Census hevder i en rapport de har utarbeidet for Sørfold kommune.»

Under mellomtittelen «**Faktaundersøkelse**» fremkom at selskapet hadde intervjuet alle de ti ansatte ved helsesektoren i Sørfold kommune. Rapporten, som var bestilt av rådmannen, ble overlevert ham 11. mai. I artikkelen stod det:

«Stamina hevder de har spisskompetanse på faktaundersøkelse og konfliktfylte arbeidsmiljø.

Sammendraget av rapporten var offentlig, og konklusjonene ble gjengitt i artikkelen:

«Det er kraftig kost for de to varslerne i dette sammendraget, hvor de får skyld for de problemene som er på helse. [...] Stamina Census finner ikke grunnlag for at det har vært utøvd en ledelse ved enhet Helse preget av frytkultur og hersketeknikk. Stamina Census anser heller ikke lederes atferd i enkeltsituasjoner som har blitt trukket frem av varslerne som kritikkverdige.

Det fremkommer av artikkelen at Stamina Census er kritisk til varslernes framgangsmåte. – Vår vurdering er at varslerne har hatt et skjevt negativt fokus i sin vurdering av grunnlaget for varslingen og i sin omtale av leder og har søkt å få andre ansatte med på varslingen med utgangspunkt i skjeve negative fokuset, hevder Stamina. Stamina går så langt å hevde at den ene varslers atferd vurderes som utilbørlig ifølge arbeidsmiljølovens paragraf 4.3 (3). De hevder også at begge varslerne har brutt arbeidstakernes medvirkningsplikt.

Videre ble den tidligere omtalte Devold-rapporten fra mai 2015 omtalt:

«Disse påstandene fra Stamina står i grell kontrast til rapporten som Bedriftskompetanse og Rune Devold utarbeidet for Sørfold kommune allerede i 2015. En drifts- og ressursanalyse for pleie, helse og omsorgssektoren.»

Under mellomtittelen «**Sannheten**» stod det:

«- Sannheten ble for brysom for Sørfold kommunestyre, dermed la de bare min

rapport til side, sa Rune Devold til Saltenposten 11. februar 2017. I denne rapporten blir det dokumentert at legetjenesten koster Sørfold kommune fra 2,7 til 3,2 millioner kroner ut over normalt kostnadsnivå.

Under mellomtittelen «Mye frykt» stod det:

«- Jeg tror rapporten er like gyldig i dag som den var den gang, det er underlig når sannheten blir så brysom, uttalte Devold i Saltenposten i februar. Devold uttalte at han merket fryktkulturen som både varsleren og andre har snakket om. - Denne fryktkulturen merket jeg langt opppe i lederskapet i kommunen. Derfor er det ikke noen overraskelse når varsleren snakker om denne fryktkulturen.»

Det ble til slutt opplyst at de to som hadde utarbeidet rapporten «ikke får lov» til å snakke med Saltenposten. Heller ikke lederen i Stamina ville uttale seg til avisen. Artikkelen sluttet slik:

«Dermed får vi ikke vite om Stamina Census i det hele tatt har lest Devold-rapporten og hvor det går frem at fryktkulturen er ikke noe som varslerne har funnet på. Det er noe som andre fagfolk har sett før varslerne.»

Lørdag 17. juni 2017 ble det publisert en kommentarartikkel med tittelen «Hvem tør å varsle?» Også denne kommentaren var skrevet av Arild Bjørnbakk. Artikkelen var en kommentar til konklusjonene i Stamina-rapporten. Det stod blant annet:

«Det er psykologer som kommer med disse juridiske vurderinger av arbeidsmiljøloven. Kanskje burde de hadde litt hjelp av jurister? For de to psykologene snur loven fullstendig på hodet. Arbeidsmiljøloven er for arbeidstakerne en rettighetslov, som skal beskytte dem. I dette tilfellet hevdes det at varslerne har brutt loven og at det handler om trakassering fra deres side. Hvem er det de i såfall de har trakassert? Er det lederen deres som de har varslet om som skal beskyttes og frikjennes?

Like galt er det at kommunen velger å offentliggjøre kun påstander om ting de ønsker å få fram, for å beskytte seg selv og gi seg selv rett i saken i forhold til varslerne. Her snus loven fullstendig på hodet, loven beskytter i dette tilfellet lederne. Varslerne, arbeidstakerne som loven egentlig skal beskytte, settes i skammekroken. Gapestokk, vil jeg kalle dette. Men det er ikke noe nytt at man i Sørfold har valgt å sette varslerne i gapestokk. Det har kolleger og deler av befolkningen gjort tidligere både i sosiale media og i andre tilfeller. Derfor er det all grunn til å stille seg spørsmålet; Hvem tør nå å varsle om noe i Sørfold?

Selskapet Stamina Census burde etter min oppfatning få stryk-karakter når de gir varslerne all skylden for påstandene om fryktkultur og hersketeknikk. Om Stamina hadde vært like flink i sine faktaundersøkelser som de påstår de er, da hadde de fått med seg at det allerede i 2015 forelå en rapport, nemlig Devold-rapporten. I februar 2017 forklarte Rune Devold til Saltenposten at han i sitt arbeid med kommunen i 2015 så fryktkulturen gjøre seg gjeldene langt opp i ledelsen til kommunen.»

Lørdag 8. juli 2017 ble det også publisert en oppfølgingsartikkel som gjaldt den svenske legens krav mot kommunen. Forsidetittelen var: «Svensk lege får 1,5 mill. kroner» med følgende tittel inne i avisen: «Tilbyr svensk lege 1,5 mill. i erstatning». Inngressen:

«Sørfold kommune vil inngå forlik med en svensk lege og betale 1,5 millioner kroner som en minnelig ordning.»

Det vises til at dette var kravet til forlik satt av legeföreningen, og som kommunen hadde godtatt. Under mellomtittelen «**Tar regningen**» stod det:

«Med dette forliket tar Sørfold kommune egentlig regningen for kommunelege I, Jaran Gjestland. For det er han som har fått 500.000 kroner i fastlegeordningen som egentlig den svenske legen skulle hatt.»

Det står også at konfliktene ved legekantoret har blitt kostbart for kommunen med 1,5 millioner kroner ut til den svenske legen, og Stamina-rapporten kostet kommunen 240 000 kroner.

KLAGEN:

Klager er Hedda Mørch, en av de ansatte (lege) ved legekantoret i Sørfold kommune. Hun klager på vegne av seg selv og åtte andre berørte, det vil si ansatte og tidligere ansatt ved enhet helse i Sørfold kommune, også den omtalte legen Jarand Gjestland. Hun presiserer i klagen at de klager som privatpersoner.

Klager skriver følgende om bakgrunnen for denne saken:

I juni 2015 ble det utarbeidet av en rapport av en ekstern konsulent (Devold). I rapporten ble det rettet hard kritikk mot lederen av legetjenesten i kommunen, Jarand Gjestland. Gjestland er både helsesjef og kommunelege/fastlege i kommunen. Det ble påstått at helsetjenesten var for dyr, noe som ble tilbakevist av helsesjef og ordfører. Dette ble omtalt i Saltenposten i 2015, der også Gjestland og fire ansatte ved legekantoret ble intervjuet. Se spesielt artikkelen fra 20. juni 2015, vedlegg 2, der de ansatte slår ring rundt sin sjef, legen J. Gjestland.

Devold-rapporten resulterte i at kommunens kontrollutvalg ga Indre Salten kommunerevisjon i oppdrag å ettergå helseetaten (forvaltningsrevisjon). Det ble ifølge klager ikke påvist uregelmessigheter i forhold til lov eller avtale. Se artikkelen fra 17. februar 2016, vedlegg 1. Klager opplever disse to artiklene (vedlegg 1 og 2) som informative og balanserte.

Høsten 2016 «fant to av de samme ansatte [som var intervjuet i artikkelen fra 20. juni 2015, vedlegg 2; sekr. anm.] grunn til å varsle fylkeslegen om uholdbare forhold i virksomheten, utelukkende knyttet til samme lege som også da var personalansvarlig. Det var en omfattende klage som omhandlet fryktkultur, økonomiske og faglige forhold».

Videre skriver klager: «Av økonomiske grunner måtte Sørfold kommune høsten 2016 nedbemanne i staben ved legekantoret. Dette ble vedtatt politisk og håndtert i sentraladministrasjonen. Basert på ansiennitet i kommunen medførte dette at en av de to ansatte som leverte klagen til fylkesmannen fikk tilbud om annet arbeid i kommunen.»

Ifølge klager gikk den omplasserte ansatte, i januar 2017, til Saltenposten, og avisen har etter dette «publisert et stort antall artikler om påståtte uholdbare forhold ved legetjenesten i

Sørfold, den politiske styringen av denne og forholdene knyttet til en nåværende og en tidligere ansatt lege».

Det opplyses at de faglige forholdene har blitt vurdert av fylkesmannen i Nord-Trøndelag som var tilsynsmyndighet. Konklusjonen var at det ikke forelå noe brudd på helselovgivningen. Underveis har kemneren i Sørfold anmodet skattemyndighetene å foreta bokettersyn i legens driftsselskap for siste to regnskapsår. Konklusjonen her ble at det ikke forelå avvik. Både KS og legeföreningen har vurdert avtalene mellom legen og kommunen og ikke funnet grunnlag for å kritisere J. Gjestland, skriver klager.

På bakgrunn av anklagene om fryktkultur og hersketeknikk anmodet helseetaten kommunen om å iverksette en «faktaundersøkelse». Denne ble gjennomført av selskapet Stamina Census, og bestod av individuelle intervjuer med samtlige ansatte, tidligere ansatte, lokal- og overordnet ledelse ved enhet Helse. Det ble deretter gjennomført kontradiksjon, og konklusjonen ble vurdert av deres egne arbeidsrettsjurister, skriver klager. Sammendrag/konklusjon ble lagt i kommunens postjournal mai 2017 (se vedlegg 19). Rapporten konkluderte med at det ikke var grunnlag for at det har vært utøvd en ledelse preget av fryktkultur og hersketeknikker, i stedet ble varslerens framgangsmåte kritisert.

Klager mener «artikkelserien» bryter med god presseskikk på grunn av et ensidig negativt fokus på arbeidsforhold, administrative og formelle forhold. Det vises også til journalistens kommentarartikler, håndteringen av et leserbrev og manglende bruk av direkte, berørte kilder og mangelfulle samtidige imøtegåelser/tilsvar.

Det vises til følgende punkter i Vær Varsom-plakaten (VVP): 1.2 (ulike syn skal komme til uttrykk), 3.2 (kildebruk og kontroll av opplysninger) 3.3 (premissene), 3.8 (endring av avgitte uttalelser), 4.1 (saklighet og omtanke), 4.2 (klart skille mellom fakta og kommentarer), 4.4 (tittelbruk), 4.14 (den samtidige imøtegåelsesretten) og 4.15 (tilsvaret).

Klager skriver følgende om de påklagede artiklene:

Når det gjelder den første artikkelen (24. januar 2017), skriver klager: «Samme dag som artikkelen går i trykken, blir J. Gjestland oppringt av journalisten. J. Gjestland forsøker å gi sitt bilde av situasjonen, og ber om sitatsjekk. Han får beskjed om at det er så kort tid til trykking at dette ikke kan la seg gjøre.» Dette mener klager er et brudd på VVP punkt 3.3 (premissene).

Klager mener også artikkelen bryter med VVP punkt 3.2 (kildebruk og kontroll av opplysningene), fordi journalisten ifølge klager har benyttet en anonym kilde (varsleren) som har fått betalt for informasjonen (1000-tippet), se vedlegg 11. Det reageres også på at avisen unnlater å vise til tidligere uttalelser fra denne kilden/varsleren, som ble publisert i Saltenposten i juni 2015, der denne varsler/kilde uttalte det motsatte: «En balansert presentasjon ville også innebære tidligere uttalelser fra de samme aktørene [...]».

Når det gjelder den andre artikkelen (28. januar 2017) mener klager at VVP punkt 3.7 (gjengi meningsinnholdet) er brutt, fordi J. Gjestlands skriftlige innspill og kommentarer til sitatsjekken ikke blir brukt i artikkelen. Se vedlegg 15.

Når det gjelder den første kommentarartikkelen som påklages (31. januar 2017), mener klager den er et brudd på VVP punkt 3.2: «Journalisten bruker [...] et selektivt utvalg av

opplysninger fra Devold-rapporten og kontrollutvalgets rapport og skaper dermed et skjevt negativt og ufullstendig bilde.»

Det anføres også brudd på VVP-punktene 4.14/4.15, fordi journalisten kommer med «kommentarer som vi oppfatter som så polemiske og negative i form og innhold at det ville vært god presseskikk å tilby J. Gjestland mulighet til tilsvare (*samtidig imøtegåelse; sekr. anm.*). Dette er et mønster vi mener å se i flere av artiklene».

I artikkelen fra 11. februar 2017 mener klager VVP punkt 4.4 (tittelbruk) er brutt, fordi det konkluderes med en «sannhet» i overskriften, når dette – ifølge klager «kun er et udokumentert synspunkt fra en enkeltperson».

Klager mener også punkt 3.2 (kildebruk og kontroll av opplysningene) er brutt: «I dekning av sakene vedrørende enhet helse siden 24.01.17 er det vårt inntrykk at journalisten i liten grad har benyttet seg av den bredden av kilder han kunne hatt tilgang til. [...] Facebook-innlegget (vedlegg 10) er brukt som kilde i avisartikkel 11.02.17 (vedlegg 13). En av de omtalte varslere, tusentipseren og den som har skrevet facebook-innlegget er samme person. [...] Klager viser også til «tilbakevisning av tidligere beskyldninger (Devold-rapporten). Kommunen og den interkommunale revisjonen har ettergått påstandene i Devold-rapporten. Konklusjonen kom i 2016 og viste ikke klanderverdige forhold hos lege Jarand Gjestland eller driften av helseenheten i Sørfold kommune. Dokumentasjonen på dette ville vært tilgjengelig for journalisten dersom han hadde etterspurt dette. Utskrift av korrespondanse vedrørende etterspurt dokumentasjon viser at det er svært begrenset hva journalisten har etterspurt».

Klager mener både legen og de ansatte ved legekantoret har hatt en begrenset mulighet til å imøtegå beskyldningene som har kommet i Saltenposten: «Legens mulighet til å imøtegå påstander på eget initiativ har blitt vanskeliggjort både fordi kommunen som avtalemotpart er omtalt og kritisert, fordi han også er mellomleder som helsesjef, og fordi kommunen har ønsket å ha en samlet "pressestrategi"».

Når det gjelder det påklagede leserinnlegget (28. februar 2017) mener klager at dette innlegget ble forsøkt stoppet av journalisten: «Man må beskrive behandlingen av denne kilden som ren trakassering.» Det vises her til vedlegg 4, 5 og 6. Klager mener dette er et brudd på punkt 3.8, om forsøk på å endre avgitte uttalelser etc.

Når det gjelder artikkelen fra 15. juni 2017, så reagerer klager på at konklusjonen av denne faktaundersøkelsen ikke ble omtalt i Saltenposten før etter påtrykk fra en engasjert innbygger.

Klager mener artikkelen også bryter med punkt 4.1 (saklighet og omtanke) og 4.2 (skillet fakta og kommentar) i VVP, fordi journalisten bruker «formuleringer som er egnet til å skape tvil om kompetansen til fagfolkene som har utarbeidet rapporten fra Faktaundersøkelsen. Journalisten bruker «hevder» der det etter vårt syn ville vært mere nærliggende å bruke «konkluderer», dette da kilden hans er en konklusjon fra Stamina Census.

Videre hevder journalisten at rapporten fra Stamina Census «står i grell kontrast» til rapporten utarbeidet av Devold. Klager mener det er usaklig å sammenligne med den såkalte Devold-rapporten, «som ikke hadde som siktemål å vurdere arbeidsmiljø ved enhet helse, og har heller ikke den typen kompetanse som Stamina Census har på dette fagområdet. I artikkelen sammenlignes en fagrapport basert på intervjuer med 15 nåværende

og tidligere ansatte (Faktaundersøkelsen, vedlegg 19) med rapporten til Devold hvor ingen på helse ble intervjuet og der kildene til påstandene ikke er navngitt. Bruken av uttalelsen fra Devold repeteres fra en tidligere artikkel (artikkelen fra 11. februar, vedlegg 21), selv om journalisten må ha vært kjent med at denne rapporten har hatt et helt annet siktemål enn å belyse arbeidsmiljøet på enhet helse.

Klager skriver «Det er en påfallende forskjell i språkbruk i omtalen av de to undersøkelsene. I omtalen av Faktaundersøkelse er ordvalg systematisk kritisk, i omtalen av Devold-rapporten er språket positivt, nærmest argumenterende. Vi mener hverken mandat, fagkompetanse eller faktisk innhold rettfærdiggjør denne forskjellen i språkbruk.»

Klager mener også denne artikkelen er et brudd på punkt 4.4 (tittelbruk), og viser til overskriften «-Ingen frykt» og mellomtittelen «Mye frykt». Ifølge klager er «overskriften dekkende, men det journalisten bruker der en underoverskrift som står i konflikt med hovedoverskriften, og begynner denne med uttalelser fra en konsulent som har utarbeidet en rapport som aldri hadde til siktemål å vurdere arbeidsmiljøet på helse.»

Når det gjelder den andre kommentarartikkelen som påklages (17. juni 2017) mener klager at journalisten går «enda lenger i forsøket på å svekke Staminas troverdighet». Klager mener det er brudd på punkt 4.1 (saklighet og omtanke) og 4.2 (skillet fakta og kommentar) i VVP, fordi: «Journalisten med utsagn som tydelig demonstrerer manglende kjennskap til de faktiske premisene og metoden for en Faktaundersøkelse. Hans kommentarer er egnet til å skape tvil om konklusjonen og kompetansen til fagfolkene bak undersøkelsen (to psykologer samt en arbeidsrettsjurist). Det er uklart hva som er faktiske opplysninger om metoden som er brukt i Faktaundersøkelsen, og hva som er journalistens kommentarer til den konklusjonen som foreligger. Denne uklare fremstillingen har, av de berørte i enhet helse, blitt oppfattet som belastende og lite saklig.»

Til slutt i det påklagede materialet er artikkelen fra 8. juli 2017. Klager mener at VVP-punkt 4.14 (den samtidige imøtegåelsesretten) er brutt, og viser til følgende omtale: «(...) Med dette forliket tar Sørfold kommune egentlig regningen for kommunelege I, Jaran Gjestland. For det er han som har fått 500.000 kroner i fastlegeordningen som egentlig den svenske legen skulle hatt. Det var også grunnen til at legeföreningen pekte på forskjellen mellom to leger på 750.000 kroner for samme jobb. (...)»

Klager skriver: «Han er ikke gitt mulighet for samtidig tilsvarende, og journalisten har ikke gjort noe forsøk på å innhente kommentarer. Dessuten er omtalen bakt inn i en artikkel på en måte som gjør det vanskelig for leseren å se at dette egentlig er en personlig kommentar og journalistens eget synspunkt. Det er overraskende at journalisten velger å ikke informere om at kommunen selv har vurdert disse avtalemessige forholdene for J. Gjestland i kommunestyre-sak sept. 2015, i forhandlingsutvalg nov 2015, i samarbeidsutvalget mellom kommune og leger i august 2016, og hatt bistand fra KS og legeförening i samme forhold uten at noen har sagt at Gjestland er å bebreide. Det faktiske forholdet er at kommunen inngikk avtale med den svenske legen som partene (kommune og legeföreningen) nå ser ut til å være enige om har vært urimelig dårlig.»

Slik klager ser det, har alle undersøkelser vist at det «er begrenset grunnlag for kritikken av legen og inngåtte avtaler. Det er selvsagt mulig å stille spørsmål ved intern samhandling i kommunen, faglige og administrative forhold. Dette ansvaret må påhvile kommunen.»

Klager mener det er et «stort misforhold mellom mengden omtale og vår mulighet til å komme til orde. Det er en generelt negativ tone som er egnet til å skape et inntrykk av ulovlige og skadelige tilstander uten at dette er dokumentert, og uten at det er gitt anledning til tilsvar (imøtegåelse; sekr. anm.) på helt sentrale temaer.»

Klager mener omtalen rammer «ikke-profesjonelle aktører og en virksomhet som er avhengig av personlig tillit mellom brukere og tjenesteutøvere. For Jarand Gjestland personlig og for alle ansatte knyttet til legetjenesten har hele prosessen vært en stor belastning. Ensidig og tendensiøs presseomtale basert på partsinnlegg og manglende bruk av lett tilgjengelige kilder har gjort belastningen vesentlig større.»

Klager har også lagt ved flere artikler om sakene (vedlegg 24, 26-20 og 44) og leserinnlegg (vedlegg 25, 41a+b, 42 og 43) i forsøk på å belyse omfanget av mediedekningen.

FORSØK PÅ MINNELIG LØSNING:

Partene har vært i kontakt med sikte på å løse saken i minnelighet, uten at dette har ført fram.

TILSVARSRUNDEN:

Saltenposten opplyser at «artiklene har ført til en bred debatt i Sørfold om de omtalte forhold. Kommunens administrative og politiske ledelse har på grunn av Saltenpostens kritiske søkelys tatt selvkritikk når det gjelder flere forhold, noe som framgår av de vedlagte artiklene. Blant annet gjelder det behandlingen av varslene og styringen av helsesektoren gjennom det såkalte samarbeidsutvalget. De har dessuten betalt ut erstatning til en lege som ikke har fått lønn og godtgjørelse han har hatt krav på».

Avisen er enig med klager i at det påklagede er kritisk journalistikk, men mener den kritiske journalistikken var nødvendig: «Uten den kritiske holdningen Arild Bjørnbakk har hatt, ville ikke de kritikkverdige forholdene blitt avdekket».

Avisen hevder at den har vært nøye med å følge pressens etiske regelverk, og kan ikke se at Vær Varsom-plakaten er brutt. Det vises også til at verken Bjørnbakk eller ansvarlig redaktør har fått reaksjoner fra kommunens administrative eller politiske ledelse om presseetiske overtramp, før denne klagen til PFU kom. Avisen skriver: «Det har ikke kommet noen krav om tilsvar eller beriktigelse av omtalte forhold i artikler som er publisert. De debattinnleggene som har tatt til motmæle mot Saltenpostens framstilling, har vært publisert umiddelbart, skriver Saltenposten i tilsvaret.»

Det opplyses videre at dokumentene i denne saken har Bjørnbakk langt på vei selv måttet framskaffe, og noen av dokumentene har ennå ikke kommet: «Blant annet gjelder det den såkalte Stamina-rapporten, som rådmannen lovt Bjørnbakk en sladdet versjon av i en e-post av 14. juni». Det pekes også på at «Kommunestyrets møte som tilkjente en svensk lege erstatning, var ikke lovlig innkalt i forhold til offentligheten, og vedtaket ble heller ikke offentliggjort.»

Avisen skriver at de har hatt problemer med å manøvrere i klagen fordi det til dels er dårlig presisert hva det faktisk klages på, men avisen forsøker å svare kronologisk.

Når det gjelder den samtidig imøtegåelsesretten, skriver avisen at Gjestland fikk imøtegå beskyldningene i artikkelen fra 24. januar. Det opplyses at det ikke ble krevd noe sitatsjekk før etter intervjuet, men at sitatsjekken skjedde likevel, per telefon. Avisen påpeker at legen i ettertid ikke klaget på det han ble sitert på.

Når det gjelder artikkelen fra 28. januar, fikk Gjestland både imøtegåelse og sitatsjekk. Avisen skriver: «Han hadde ikke merknader til sitatene, men kom en rekke nye momenter til saken. I e-posten etter sitatsjekken 27. januar lar Gjestland det være opp til journalisten om hans nye kommentarer er klargjørende, m.a.o. om de skal tas med i artikkelen. Etter at artikkelen kom på trykk har han ikke klaget til oss på framstillingen saken fikk.»

Når det gjelder artikkelen fra 11. februar, mener avisen at denne ikke er av en slik karakter at det kreves imøtegåelse fra Gjestland. Det samme mener avisen når det gjelder kommentarartiklene, da disse tilhører den løpende debatten om saken, og utløser ingen imøtegåelsesrett.

Avisen skriver: «Gjestland har til dags dato ikke deltatt i den løpende debatten, noe han har hatt full anledning til. Ledere og kommentarer har for øvrig vært godt merket i avisen.»

Når det gjelder artikkelen fra 8. juli, så mener avisen at den påklagede omtalen er en opplysning som Gjestland bekreftet i en artikkel lørdag 28. januar.

I et møte 6. september 2017, i forbindelse med forsøkt på minnelig ordning, tilbød avisen å presisere at avisen: «aldri har beskyldt Jarand Gjestland for ulovlig å ha tilegnet seg penger han ikke har rett på. Artiklene som angår ham har derimot hatt et kritisk søkelys på avtalene han og hans firma har med Sørfold kommune, som igjen har ført til at han har fått godt betalt av kommunen.»

Når det gjelder omtalen av den såkalte «faktaundersøkelsen» (Stamina-rapporten) så opplyses det at avisen var i ferd med å publisere innholdet fra den delen av Stamina-rapporten som var gjort tilgjengelig, da avisen ble kontaktet.

Når det gjelder leserbrevet fra Warmberg ble dette trykket i første utgave av Saltenposten etter at det ankom redaksjonen: «Diskusjonen som er referert mellom Wamberg og Bjørnbakk, kjenner ikke Bjørnbakk seg igjen i, men den er irrelevant for saken.»

Saltenposten avviser at avisen har betalt for informasjon fra kilder.

Til slutt skriver avisen: «Vi forstår det slik at de ansatte i helseetaten er misfornøyd med den behandlingen Jarand Gjestland har fått i Saltenposten, samt at de mener at påstandene om fryktkultur er ubegrunnet. Vi har tilbudt dem god plass for å gjøre sitt syn kjent for leserne, ettersom vi ønsker å belyse både saken og vår dekning fra flest mulig sider. De ansatte hadde kunnet framføre sitt syn på et tidligere tidspunkt, men de har ikke villet gjøre det av ulike hensyn som de har redegjort for i klagen. Samtidig mener vi at Saltenposten har hatt god grunn til å sette et kritisk søkelys mot helseetaten og at dette har bidratt til positive endringer i Sørfold kommune.»

Saltenposten legger også ved et følgeskriv fra journalist Arild Bjørnbakk (se vedlegg). Bjørnbakk viser til en rekke imøtegåelser fra omtalte Gjestland og fra kommunen/rådmannen i artiklene. Han lurte på hva klager mener med at det skal ha vært

begrensede muligheter til å imøtegå beskyldningene i pressen. Det vises til at klager og de hun klager med samtykke fra, heller ikke har kontaktet Saltenposten

Om 8. juli-artikkelen vises det til at det var Gjestland selv som bekreftet at han hadde tatt begge fastlegetilskuddene på ca. 500 000. Dette var også bakgrunnen for at legeföreningen i sitt kravbrev til Sørfold kommune pekte på at forskjellen på de to legene var på 750.000 kroner for samme jobb. Det avvises at dette utløser imøtegåelsesrett.

Saltenposten legger også ved alle artiklene publiser om denne saken i Saltenposten. Det vedlegges også flere e-poster, brev og saksprotokoller som Bjørnbakk har innhentet, og som forteller litt om kildematerialet, skriver avisen. Se vedlegg til avisens tilsvaer.

Klager har en annen oppfatning av forslaget fra avisen med tanke på minnelig ordning. Videre mener klager at Saltenposten ikke skiller mellom kommunes administrasjon og politikere, og klagerne som privatpersoner og hvordan måten det omtales på virker på dem.

Klager mener dette er kampanjejournalistikk, og at omtalen bærer preg av manglende samtidig imøtegåelse og tilsvaer. Det anføres at muligheten for legen og de ansatte til å ytre seg har vært begrenset, fordi: «Gjestlands rolle som leder med personalansvar i sterk grad begrenser muligheten for at leder selv kan kommentere forholdene. [...] som fastlege med kommunen som avtalepart, er muligheten for å polemisere mot sin motpart i media svært begrenset, og enda mer siden fastlegen i dette tilfelle også har kommunen som arbeidsgiver.»

Heller ikke de ansatte har hatt noen mulighet til å fremme sitt syn: «Vi, på eget initiativ, ikke har kunnet gå ut med informasjon om våre synspunkt til avisen. Dette blant annet av lojalitetshensyn i forhold til arbeidsgiver og av hensyn til arbeidsgivers mediestrategi.»

Når det gjelder artikkelen fra 8. juli, og avisens svar på dette, skriver klager: «Her brukes opplysninger som er gitt i én sammenheng, 6 måneder tidligere, som argumentasjon for at dette oppfyller [imøtegåelsen] i en annen sammenheng. Det er ikke hvem som har fått driftstilskuddet som vi mener Gjestland skulle fått tilsvaer til, men beskyldningen om at kommunen «tar regningen» for Gjestland.»

Hva gjelder kontroll av opplysninger/fakta, mener klager at begrepet «faktaundersøkelse» ikke er klargjort for leseren og at det underslås hvor grundig kartlegging dette er, jf. Stamina-rapporten. Klager mener også at avisen utelater at de omtalte varslene, ett år tidligere, i intervju til avisen, sa at de da var fornøyde.

Videre vises det til at journalisten har vært kjent med at de økonomiske og administrative forholdene har vært vurdert av kommunestyret, kontrollutvalg, interkommunal revisjon, bokettersyn i regi av skatteetaten, KS og Legeförening, uten at Gjestland er bebreidet for sin rolle hverken som fastlege eller helsesjef. Dette mener klagerne «ikke på noe tidspunkt» er vektlagt i omtalen.

Klager reagerer også på at Devold-rapporten fra 2015 stadig blir brukt som kilde for påstander om fryktkultur og andre uregelmessigheter. Klager skriver: «Det blir ikke informert om at denne undersøkelsen ikke primært omhandlet helse, og absolutt ikke arbeidsmiljøet på helse.» Det gis heller aldri «relevant informasjon om at legen fikk en omfattende beklagelse i kommunestyret for prosessen, og Salten Interkommunale Revisjons rapport gav ikke støtte for Devolds kritikk».

At J. Gjestland har organisert sin fastlegepraksis som et AS, er ifølge klager, helt vanlig for næringsdrivende fastleger, og eksplisitt omhandlet i de sentrale avtalene. «I flere artikler og kommentarer i Saltenposten er Gjestlands organisering av sin fastlegepraksis i et AS sterkt mistenkeliggjort, uten at det fremkommer hva som er suspekt. [...] Klagerne lurte på hvorfor ikke avisen informere om at også «den påstått skadelidende legen Hausel organiserte driften i selskapet Jonited as. Selskapet ser nå ut til å være avregistrert.»

Når det gjelder kildekritikken, mener klager at journalisten har «slagside» til fordel for varslerne, og underslår det som taler imot varslerne: «Det finnes ikke referanser til navngitte kilder for fryktkultur og hersketeknikk. Bruk av anonyme kilder bør medføre en spesiell aktsomhet og faktasjekk. [...]

Det vises også til det anonyme brevet fra "tipser" (vedlagt avisens tilsvarende) som ifølge klager inneholder brevet mange graverende feil og feiltolkninger. «Dette er opplysninger som journalisten ikke ettergår, men presenterer utad som fakta. Det burde være av interesse for journalisten at ingen slik kritikk har fremkommet i ordinære samarbeidsfora gjennom de 22 år Gjestland har vært i kommunen.»

Videre mener også klager at en anonym kilde «som omtaler seg selv som profesjonell varslere i åpent brev på Facebook til Erna Solberg, bør etter vårt syn underlegges streng kildekritikk». Klager mener avisen burde opplyst at «samme person stod fram i samme avis, intervjuet av samme journalist - i juni 2015 og skrøt av ledelse og arbeidsplass».

Slik klager ser det, er det også «journalistisk slagside» når journalisten ikke problematisert at «det er kommunens egen økonomisjef som gjør beregning av det påståtte økonomiske tapet legen har lidd, og dermed påfører kommunen et potensielt tap på 2,6 mill. kr. Forutsatt journalistens kunnskap om dette, kunne det være relevant å problematisere at økonomisjefen er nær venninne med den ene varsleren».

Klager mener også det gir journalistisk slagside når journalisten «ikke noen gang i løpet av denne langvarige og omfattende dekningen av forholdene ved legetjenesten i Sørfold innhentet kommentarer fra noen andre ansatte ved legekantoret».

Klager mener alt dette gir grunn til tvil på journalistens nøytralitet «når han foretrekker anonyme kilder fremfor en så kompetent kilde som J. Wamberg, lege i Sørfold gjennom mange år. Wamberg redegjør i leserbrev grundig for sine erfaringer fra Sørfold, både som fastlege og kollega, for administrative og økonomiske forhold og trekker helt andre konklusjoner enn Devold, varslere og tipser. Men av ukjente grunner har Bjørnbakk ikke funnet grunn til å ta med disse synspunktene ett eneste sted i sine artikler om forholdene i Sørfold».

På oppfordring fra innklaget og sekretariatet, har klager nedenfor presisert hvilke artikler som klages inn på hvilke punkter.

Den første artikkelen, «Varslere ble avvist av rådmannen» fra 24. januar 2017 (vedlegg 12), mener klager er et brudd på Vær Varsom-plakatens punkt 3.2 (kildeskritikk og kontroll av opplysninger) på grunn av bruken av anonym kilde/ varslere, og punkt 3.3 (premissene). Klager mener at journalisten skulle opplyst at det ikke var tid til sitatsjekk i forkant av samtalen, og premissene var dermed ikke klare.

Artikkelen «Fastlege tjente godt på andre leger» fra 28. januar 2017 (vedlegg 14) mener klager bryter med VVP punkt 3.7 (pressens plikt til å gjengi sitater), fordi meningsinnholdet blir presisert av Gjestland i sitatsjekke, men ikke tatt inn av journalisten. I tillegg peker klager på at det ikke er dekning for tittelen, og mener punkt VVP punkt 4.4 er brutt.

Kommentarartikkelen «Kommentar: For mange hatter» fra 31. januar 2017 (vedlegg 7) mener klager er et brudd på VVP-punktene 1.4 (mediekritikk), 3.2 (kildekritikk og opplysningskontroll) og 2.3 (bakenforliggende forhold), fordi direkte sitater fra et tips-brev er publisert som journalistens egne synspunkter, uten at det informeres om kilden eller at opplysningene er kontrollert. Klager mener journalisten blir et direkte talerør for tipseren (se vedlegg i avisens tilsvarende).

Klager mener også at journalisten utelater informasjon om at varslerne ett år tidligere ga støtte og ros til sin leder, Gjestland, og at innholdet i Devold-rapporten da ble avvist av de ansatte. Videre mener klager at det skulle kommet tydelig frem av artikkelen at Devold-rapporten var funnet mangelfull, noe også Saltenposten tidligere har omtalt (vedlegg 1, 2 og 3). Klager mener også at journalisten skulle omtalt at kommunen høsten 2016 hadde vedtatt å videreføre alle avtaler med Gjestland, uendret.

Kommentarartikkelen er også et brudd på punkt 4.14 (den samtidige imøtegåelsesretten), fordi den mistenkeliggjør den omtalte legen, og det som av klager omtales som helt ordinær organisering av fastlegepraksis som firma. Klager mener dette er sterke beskyldninger som skulle vært imøtegått.

Nyhetsartiklene på nett og papir, den 31. januar 2017, «Legekantoret ble tilsynssak» (vedlegg 17A) og «Fylkesmannen gransket legekantor» (vedlegg 17B) er ifølge klager et brudd på VVP punktene 4.4 (tittelbruk), fordi det her antydes kritikkverdige forhold, mens artikkelens innhold forteller at det ikke er funnet noe kritikkverdig. Også punkt 4.14, mener klager her er brutt, fordi det anfører en sterk kritikkverdig praksis knyttet til Jarand Gjestland, uten at han har fått mulighet til å svare.»

Artikkelen «750 000 i forskjell for samme jobb» fra 11. februar 2017, (vedlegg 16) mener klager er et brudd på VVP punkt 4.14 (samtidig imøtegåelsesrett), fordi det også her blir fremmet beskyldninger mot Gjestland som han ikke har fått mulighet til å samtidig imøtegå.

Underartikkelen «Talte ikke sannheten i Sørfold» (vedlegg 21) er ifølge klager et brudd på en rekke punkter. Punkt 3.2 (kildebruk og kontroll av opplysninger) er brutt fordi Rune Devold brukes som en kilde for påstander om arbeidsmiljø og fryktkultur. Det anføres at Devold ikke har undersøkt arbeidsmiljøet ved legekantoret. Klager mener også det er brudd på VVP punkt 4.3, fordi det gis usaklig informasjon om selskapet Mediverse's overskudd, og som heller ikke er relevant. Videre pekes det på brudd på punkt 4.4, fordi journalisten konkluderer med en «sannhet» i overskriften, når dette kun er synspunkt fra en enkeltperson. Til slutt mener klager at punkt 4.14 er brutt, fordi legen ikke er gitt mulighet til å imøtegå beskyldninger som her fremsettes.

Klagerne mener fortsatt leserinnlegget, «Varslersaken i Sørfold» (vedlegg 4) er et brudd på punkt 1.2 (ulike syn kommer til uttrykk) og 3.8 (endring av avgitte uttalelser).

Artikkelen «Ingen fryktkultur i Sørfold» fra 15. juni 2017 (vedlegg 18) er ifølge klager et brudd på punkt 3.2 (kildebruk og kontroll av opplysninger) fordi Devold fremstilles som en likeverdig aktør i forhold til Stamina Census når det gjelder arbeidsmiljø. Klager skriver:

«Hans uttalelser på området er ikke basert på undersøkelser av arbeidsmiljøet. Det er usikkert hva journalisten mener med at frytkulturen er noe andre fagfolk har sett før varslene. Devold er ikke en fagperson på dette området. Bruken av Devold som kilde i forhold til arbeidsmiljø og frytkultur er betenkelig. Ingen ved enhet helse er brukt som kilder.» Det påpekes for øvrig at «J. Wamberg, som tidligere har uttalt seg om frytkulturen i et leserinnlegg (vedlegg 4), kunne også vært en nyttig kilde.»

Det anføres også brudd på punkt 4.1 (saklighet og omtanke) fordi språkbruken i artikkelen er egnet til å skape tvil om validiteten av Faktaundersøkelsen fra Stamina.: «Språkbruken er markant endret når han videre i artikkelen omtaler Devold-rapporten. Stamina «hevder» mens Devold «sier»/«uttaler». Stamina hevder og kommer med påstander, mens i Devold-rapporten «går det frem» / «blir det dokumentert».

Videre mener klager at punkt 4.2 (skillet mellom fakta og kommentar) er brutt: «Det er usikkert hva journalisten mener med at frytkulturen er noe andre fagfolk har sett før varslene. Devold er ikke en fagperson på dette området. Det som siteres under blir stående som avslutningen på artikkelen og det vil være vanskelig for leser å forstå dette som noe annet enn en faktaopplysning.» Klager mener også artikkelen er et brudd på punkt 4.14 fordi det fremsettes beskyldninger om frytkultur og en kostbar legetjeneste.

Kommentarartikkelen «Hvem tør å varsle?» fra 17. juni 2017 (vedlegg 20), mener klager er et brudd på punktene 4.1 (saklighet og omtanke) og 3.2 (kildebruk og kontroll av opplysninger), igjen fordi språkbruken undergraver Stamina-rapporten og journalisten skriver nå også svært kritisk om denne rapporten. Klager mener også her det er feil når journalisten trekker fram Devold-rapporten som «en slags fasit»: «Devold har ikke undersøkt arbeidsmiljøet, eller påstander om frytkultur, og innholdet i rapporten han utarbeidet er senere revurdert og funnet mangelfull. Det sees som lite saklig å støtte seg til uttalelsene til Devold vedrørende frytkultur og samtidig devaluere Faktaundersøkelsen.»

Også punkt 4.2 (skillet fakta og kommentar) mener klager er brutt i denne kommentarartikkelen, og også 4.14 (imøtegåelse): «Her fremsettes det negative synspunkt vedrørende leder Jarand Gjestland og konklusjonen betviles. Hverken Gjestland eller noen andre ansatt på enhet helse har fått mulighet til å imøtegå de faktiske opplysningene.»

Artikkelen fra 8. juli 2017 med tittelen: «Tilbyr svensk lege 1,5 mill. i erstatning» (vedlegg 23B) mener klager bryter med punkt 4.2 (skillet fakta og kommentarer): «Her presenteres det som siteres under som fakta, når det i realiteten er journalistens synspunkt. Journalisten er godt kjent med referatet fra samarbeidsutvalget 26.08.16 (vedlagt i journalistens tilsvarende). Det fremkommer der at kommunen ønsker å videreføre alle avtaler med Gjestland, da inkludert ordningene som fordeler driftstilskudd.»

Klager mener punkt 4.14 (imøtegåelse) er brutt: «Jarand Gjestland blir navngitt i artikkelen og det konkluderes med at Gjestland har fått penger som den svenske (ikke navngitte) legen egentlig skulle hatt.» Klager skriver at legen ikke fikk noen mulighet til samtidig imøtegåelse av påstanden. Det vises til følgende utdrag fra overnevnte artikkel: «Tar regningen: Med dette forliket tar Sørfold kommune egentlig regningen for kommunelege I, Jaran Gjestland. For det er han som har fått 500.000 kroner i fastlegeordningen som egentlig den svenske legen skulle hatt.»

Klager viser til en artikkel fra Avisa Nordland fredag 13. oktober. Denne artikkelen, med bakgrunn i offentlig tilgjengelige dokumenter, belyser flere av de samme momentene som Saltenposten har satt søkelys på, men på en god måte, mener klager. Se vedlegg.

Saltenposten skriver: «Vi registrerer at tilsvaret er lengre enn selve klagen, med til dels nye momenter. Antall paragrafer i Vær Varsom-plakaten Saltenposten skal ha brutt er økt til 12.»

Det opplyses at denne saken har rullet videre siden siste tilsvare, og nye artikler er skrevet om legetjenesten i Sørfold. Det opplyses blant annet at rådmannen i Sørfold har fratrukket sin stilling som følge av denne saken.

Det vises igjen til de muligheter Jarand Gjestland fikk til å imøtegå innholdet i de to første artiklene. Avisen skriver: «Vi mener fortsatt at en sitatsjekk er en sitatsjekk, og ikke gir en mulighet til å supplere en artikkel med nye momenter. I Gjestlands svar på e-post 27. januar overlater han ganske riktig journalisten å velge hva som skal tas med av ytterligere kommentarer. For øvrig har Gjestland, samt rådmann og ordfører, flere ganger fått mulighet til å komme med samtidig imøtegåelse til artikler, uten at de har ønsket det – og uten at det har vært presisert i artiklene.»

Videre: «Hedda Mørch viser til to artikler fra 11. februar 2017, der hun mener Gjestland har krav på tilsvare (imøtegåelse). Den ene referer et brev fra legeföreningen som kommer med kritikk mot kommunen, den andre referer fra en intern mail fra Gjestland. Saltenposten kan ikke se at slike referat utløser noen krav om nytt tilsvare fra Gjestland.»

Når det gjelder kommentarartiklene har det ikke vært gitt mulighet til samtidig imøtegåelse. De har vært merket «Synspunkt» slik at det framgår klart for leseren at det er en oppsummering med kommentarer fra journalisten, skriver avisen og mener følgende: «De inneholder dessuten ikke nye anklager som ikke har vært presentert i tidligere artikler. Dersom det ikke skal være anledning til å trykke slike artikler uten samtidig imøtegåelse, vil det innebære en alvorlig begrensning i muligheten til å komme med slike ytringer som skal invitere til refleksjoner og debatt.»

Avisen mener tilsvaret fra klager er preget av det ståstedet klager har i saken, «og da blir påstander om faktafeil og mangel på kildekritikk deretter. Det som vi kaller kritisk journalistikk blir etter hennes mening kampanje-journalistikk. Ut fra det standpunktet blir blant annet en bestilt «Fakta-undersøkelse» fra Stamina, fakta, og hun dveler ikke ved en annen rapport med motsatt konklusjon».

Til slutt skriver avisen: «Arild Bjørnbakk har gjennom arbeidet med denne saken gravd fram et svært så omfattende kildemateriale. Her er dokumenter fra flere instanser i kommunen; brev, rapporter og møtereferater, i tillegg til personlige kilder. Ikke alt er publisert. Saltenposten har dermed solid dokumentasjon for artiklene, en dokumentasjon Hedda Mørch ikke har full tilgang til. Det eneste vi fortsatt ikke har fått full tilgang til er Staminas rapport.»